

МАКЕДОНСКО СОНЦЕ

М

меѓа интервју

СТЕВЧО ЈАКИМОВСКИ, министер за економ

МОРА ДА ИМАМЕ ЗДРАВО СТОПАНСТВО

ија

Министерот за економија Стевчо Јакимовски е човек од акција, човек кој повеќе претендира да ја покаже својата работа преку видливи дела, отколку преку зборови. Оние кои живеат во скопската Општина Карпош знаат повеќе кој е и што е Јакимовски и што тој направи за Општината. Тој е спонтан, непосреден, човек од народот и за народот. Неговата биографија вели дека е роден на 27.08. 1960 година во Крива Паланка. Основно и средно економско училиште завршил во Скопје. На Економскиот факултет во Скопје дипломирал во 1987 година. Во неговата биографија под работно искуство покрај другото е забележано дека во 1988 година работи како новинар на втора програма во Радио Скопје во информативно-политичка редакција.

Во периодот од октомври 1988 до јули 1990 година работел како советник во Претседателството на младината на Југославија - води тековна и развојна економска политика.

Од 1990 до 1992 година работи како приватен стопанственик, додека од 1995 година е претседател на Управниот одбор на "ХЗ Можности", а од 2000 година и претседател на Управниот одбор на штедилницата "Можности". До септември 2000 година бил генерален директор на Катланово - турс.

Во неговото политичко искуство е забележано: во 1997-1998 е Секретар на Либерално-демократската партија, член е на Извршниот одбор на Либерално-демократската партија. Од 2000 година до изборот за министер за економија беше градоначалник на Општина Карпош - Скопје.

Министерот Јакимовски е семеен човек, татко на две деца. Како што самиот вели, тој во животот наидува на многу проблеми. Тој е човек кому во животот никогаш не му било лесно, се борел со проблемите и едноставно знае да живее, да се соочи и да ги реши проблемите. Тој, неговата енергија и оптимизам се девизата според која секогаш победува.

■ Разговорот го водеше:
Рената МАТЕСКА

Господине Јакимовски, веќе неколку месеци сте на функција министер за економија. Што затекнавате и со што можете да се пофалите за олку кусо време?

ЈАКИМОВСКИ: Не е добро да се мисли дека Министерството почнува и завршува со мене. Тоа ќе постои и по мене. За да кажам што сум затекнал би потенцирал дека општо состојбата во државава не е добра, особено во економската сфера. Имаме ситуација во која немаме бизнис клима, корупцијата ни е на високо ниво, бирократските процеси се многу ниски, невработеноста ни е во пораст, имаме ниско ниво на пораст на бруто производот, како и ниско ниво на пораст на производството, многу фабрики се затвораат и слично. Сè на сè имаме една тешка ситуација. Што се однесува до кадровскиот потенцијал во Министерството, можам да кажам дека организационо тоа е добро поставено, но кадровски сметам дека треба да е подобро. Многу кадри си заминале,

или пак претходно во претходниот состав Груевски ги има земено во Министерството за финансии. Во секој случај сметам дека ќе успееме да се консолидираме.

Со што можеме да се пофалиме за олку кратко време? Прво, да кажам дека јас сè уште не сум ја зел првата плата. Второ, јас сум задоволен од овие два месеца. Сакам да кажам дека ги детектиравме основните проблеми. Преземаме и конкретни мерки. Морам да кажам дека, на пример, укинувањето на извозните дозволи на фармацевтите е голема и конкретна мерка која трае од 1952 година, која со воодушевување ја прифатија токму фармацевтите. Договорот за слободна трговска размена, односно потпишувањето на Договорот со Турција, дава позитивен импулс на нашата држава. Да потсетам дека претходно преговарале министерот од претходната влада, оваа година преговараше наша мешовита комисија. Отворањето на процесот за преиспитување на царинењето на сировините и репро материјалите е многу битна новина. За прв пат се случува некој владин орган да објави конкурс. Тоа е конкурсот за трговски аташеа и за директор на Агенцијата за претприемаштво. Вообичаено тие се ставаат од партиски кадри. Мислам дека отвораме еден нов процес кој сметам дека треба да биде за поздрав. Работиме максимално транспарентно. Отвораме војна против сите оние кои работат спротивно на законот. Задоволен сум што туристичките агенции конечно сфатија дека тие постојат и ќе постојат и за себе и за своите клиенти и мора да ги обезбедат туристичките патувања. За цела година беа издадени дваесет и три лиценци. Но, само за 15 дена издадовме уште 25 - 26 што кажува јасно дека со објавување на агенциите со лиценци во медиумите непосредно пред нова година беше мошне позитивен пример. За жал, имавме и лоши примери дури и со изгубени животи на работа на агенции без лиценци, како и примери со ученици кои цела ноќ чекаат на граница благодарение на незнаењето на нивниот организатор кој не знаел дека е потребно полномоштво од нивните родители. Следната работа е нашата заложба кабаретата и ноќните барови да работат според законските услови, да ги исполнат стандардите. Последователната фаза ќе биде борба против нив за да ги плаќаат давачките во согласност со нивните приходи. Наскоро ќе биде предложен и нашиот проект за борба против сивата економија.

Од 24 фирми загубари со околу 40.000 работници чие решавање беше условено со "фесал два аранжманот" досега се продадени само четири фабрики со околу 6.000 вработени. Што со преостанатите загубари, имајќи предвид дека премиерот Црвенковски има обврска кон нив со потпишаниот Социјален договор?

ЈАКИМОВСКИ: Не се само овие 24. Вкупно се 40 од кои овие 24 беа услов за "фесал два аранжманот". Но, ние моравме да ги решиме и преостанатите претпријатија коишто носат два отсто од загубите од бруто-општествениот производ. Сите тие претпријатија одат во стечај со ликвидација и трансфер на вработените во Бирото за вработување. За сите претпријатија се отвора меѓународен тендер. Значи, се сè работи максимално транспарентно. Тоа е разликата меѓу нас и претходната влада. Нема продажба во четири очи. Договорот со Светската банка вели дека се мора да оди на тендер и кој ќе понуди најмногу тој купува. Фесал два аранжманот е потпишан во септември 2000 година од министерот од претходната влада, Никола Груевски, која имала обврска да го реализира до крајот на 2002. Но, обврската за структурните реформи, затворањето на загубарите падна на товар на оваа Влада. Можеби еден ден ќе се гордееме дека токму ние требаше да се справиме со структурните реформи. Иако

мерката е непријатна, тоа не може да се одложува. Од сите фирми кои се продадени или затворени веќе 3.700 се вратени на своите работни места. Наскоро очекувам 300 работници да се вратат во ФАС, толку во Хемтекс и слично. Имаме сериозни индикации дека Фринко ќе проработи. Сега ни се актуелни и рудниците, а во нашите планови е до крајот на април да ги рестартираме сите загубари. Меѓутоа, мојата прогноза е дека до средината на годинава тие ќе бидат рестартирани. На овие работници навистина им е тешко, а ние се обидовме да обезбедиме социјален пакет кој чини околу 130 милиони евра. Тоа се многу пари кои би можеле да ги вложиме во развој. Ако ви кажам дека за еден ФАС е дадено околу 8 милиони евра, а за Астибо и Македонка дадени се 25 милиони евра, замислете само колку фабрики со тие пари ќе изградеме? Ако структурните реформи биле преземени пред повеќе години, сигурно дека денес немаше да имаме олку многу трошоци и ќе дискутирааме за нешто сосема друго. Но, јас сум на став дека сите претпријатија кои не можат да си ги сервисираат обврските - особено тековните давачки и придонеси - треба да одат во стечај, мора да имаме здраво стопанство. Овие фирми, колку се - толку се, мора да бидат здрави.

Сепак, ресорните стручњаци и економските експерти од оваа област ѝ предочиле на Владата решение според кое неатрактивните претпријатија - загубари кои нема да се продадат, да се прогласат за слободни економски зони и да се даваат на приватни инвеститори на дваесетгодишен закуп. Се согласувате ли со ваквите решенија?

ЈАКИМОВСКИ: Ние ќе им ги дадеме и цабе доколку можат да работат. Меѓутоа, кај приватните инвеститори отсуствува идеја. Секако дека ние мора нешто да сториме со овие претпријатија. Веројатно дека ќе ги дадеме на приватни инвеститори. Дали ќе бидат слободни економски зони или не, ќе видиме.

Загубарите, стечајците, невработените најавуваат "жешка пролет" незадоволни од разврската на нивните проблеми и беспарицата со која катадневно се соочуваат. Имате ли решение за нивното незадоволство?

ЈАКИМОВСКИ: Јас реков дека товарот најмногу паѓа на оваа влада. Состојбите во државава и во стопанството се дел како неодговорност на претходните влади и на сите нас. Голем дел се и објективна одговорност на опкружувањето во коешто живееме. Мораме да потсетиме дека Македонија имаше петгодишни блокади и од север и од југ. Имаше војна на Косово, војна во Босна и во Хрватска, војна во Македонија. Се растури југословенскиот пазар. Нашите стопанственици за да извезат или да купат репроматеријали од Европа, мора да одат преку Бугарија или Романија. Да ги спуштаат шлеперите со сајли и ченгери по Дунав, што го поскапуваше нивниот транспорт по два, три и пет пати. Зголеменото чекање на границите, митото и корупцијата итн, придонесе да ги изгубиме пазарите. Стана поскапа стоката за нас. Доволно беше што Хрватска, Србија и Босна беа во војна и ние не можевме да извезуваме и таму. Тоа се рецидиви кои ги чувствуваме од тогаш. Цената мора да ја платиме. Одговорноста на оваа Влада и на сите претходни беше и е ова што побргу да се надмине. Конкретно во оваа ситуација мора што побрзо да го направиме резот. Со приватизацијата мора да се побрза, одговорноста зошто таа не беше побрза и слично. Значи, постои одговорност како на владите така и влијанието на објективните околности.

Минатата година беше ликвидирана и најголемата новинско-издавачка куќа во државата - НИП "Нова Македонија". Оваа година преку меѓународен јавен тендер ќе се продава и преостанатиот имот на НИП-от. Немаше ли, сепак, друг и побезболен излез за НИП "Нова Македонија"?

ЈАКИМОВСКИ: И Тито е дел од светската историја, но денеска на неговиот гроб никој не оди. На Јованка Броз, како на една светска дама, ѝ тече покривот. Историјата си е историја. За таа историја, за НИП-от, минатите влади даваа годишно по три милиони германски марки. Околу 120 милиони денари се издвојуваа за печатените медиуми од кои две третини "јадеше" "Нова Македонија" со преостанатите дневни весници. Ние денес дојдовме во ситуација тие три милиони евра да вредат пет илјади евра. Каде сме ги фрлале парите? Во бунар. Да потсетиме дека зградата на НИП "Нова Македонија" требаше да биде Дом на печатот. Дом на сите печатени медиуми. Ако сакаме историја, таа се плаќа. За да платиме треба да земеме

од сите граѓани. Во конкретниов случај НИП "Нова Македонија" имаше големи загуби.

Рударските градчиња од источна Македонија, како Пробиштип, наликуваат на сеништа. Рудниците, а со тоа и перспективите на рударите, полека изумираат. Има ли иднина за рударите и рудниците?

ЈАКИМОВСКИ: Тие рудници треба да се рестартираат. Состојбата со пробиштипскиот рудник е нешто полоша од Саса и Тораница. Јас верувам дека и тој рудник ќе се рестартира. Одговорноста е и на општинските раководители и на бизнисмените кои живееле во Пробиштип. Тие во изминативе 40 - 50 години не смееа да дозволат народот да живее само од рудникот. Мора да се смета дека рудникот, зависно од берзанските движења на цената на оловото или од разни други причини, може да дојде во ситуација на различно рангирање. Ситуацијата мора да се следи континуирано. Треба да се има предвид дека рудата еден ден ќе ја нема. Тоа не може да биде одговорност на оваа Влада.

Мора да се размислува, мора да се бараат алтернативи. Не може цели градови да бидат вработени во еден сектор.

Велиме дека стремиме кон членство во Европската унија, а нашите претпријатија, за жал, не ги поседуваат потребните стандарди (пред сè Хасап-стандардите). Без квалитетни и безбедни производи, загарантирани со европски стандарди, ние сме неприфатливи за странскиот пазар. Што Министерството презема на овој план?

ЈАКИМОВСКИ: Прашањето ви е добро, но јас се радувам што сè поголем број фирми настојуваат да ги исполнат овие стандарди, ИСО и Хасап-стандардите. Фирмите стануваат свесни дека доколку сакаат да извезуваат во ЕУ, тогаш мора да ги почитуваат светските стандарди. Тоа е во интерес и на стопанствениците и на државата. Ќе мора да поразмислиме и за некоја законска регулатива. Треба со законски обврски да ги принудуваме да го подигаат нивото на квалитетот и стандардите на нивните производи.

Каква е микро и макро економската стратегија на Министерството за економија?

ЈАКИМОВСКИ: Макроекономската политика ја води Министерството за финансии. Тоа кај себе ја има фискалната политика, царинската политика и слично. Кај нас е реалниот сектор, кај нас се претпријатијата. Ние сме рамо за плачење за претпријатијата. Конкретни мерки и инструменти преку кои Министерството може да дејствува готово и да нема. Ние даваме некоја поддршка на стопанството преку настојување да го развиеме претприемаштвото, да обезбедиме едукација за претприемачите. Да настојуваме државата да ја интегрираме во регионот и во Европа. Исполнување на договорите за слободна трговска размена што ќе овозможи проширување на пазарите. Речиси е невозможно секој поголем капацитет да произведува само за домашниот пазар. Настојуваме да се интегрираме со земјите во регионот и нашата желба да влеземе во Европската унија. Најпрво создаваме услови за 55 милионски, а потоа секако за 500 милионски пазар. Тоа секако е битно за нашите производители. Нашата заложба и желба е да се деблокираат процесите и да се привлечат директни странски инвестиции. Имаме одреден мастер план и за областа од туризмот. Таму ни е тенка работата. Сметам дека ни е потребна една сериозна стратегија и работа токму во туризмот, бидејќи тоа е токму еколошки денар. За тоа не се потребни фабрики, тоа се квалитетни средства. Исто така, сметам дека мораме да создадеме услови за лојална конкуренција. Освен тоа, сивата економија мора да ја искоренеме, барем да ја сведеме на подносиливи гранки. Истражувањата покажуваат дека 47 отсто од економските процеси се одвиваат на црно, односно се во зоната на сивата економија што е катастрофално лошо. Кога барем тоа би го намалиле на 20 отсто би имале многу поголема и фер конкуренција. Приходите би биле поголеми за државата, а со тоа би можеле и да ги намалиме даноците.

Која е идејата со отворањето на трговско-инвестициони аташеа во Рим, Берлин, Москва и Белград?

ЈАКИМОВСКИ: Морам да ви кажам дека во Македонија владее мислењето дека целиот свет мисли на нас. Но, не е така. Светот си има свои проблеми. Ние мора да настапуваме поагресивно, да влеземе во нивниот екран, да им понудиме тоа што имаме и да ги привлечеме влијаејќи врз трговската размена на Македонија и конкретните земји. Во некои држави имаме наши традиционални пазари, како што се Србија и Русија. Мислам дека треба и понатаму да ги продлабочуваме односите. Србија е втор наш надворешно-трговски партнер по Германија, но сметам дека со Русија треба многу повеќе да ја зголемиме размената и соработката. Германија е еден од нашите најбитни надворешни партнери. Сметам дека за нас многу е битна динамиката на италијанското стопанство. Интересот на Италија во регионот каде што има амбиции да биде лидер. Мислам дека тоа треба да го искористиме и, впрочем, не е воопшто лошо да поработиме на овозможување на пошаролик капитал.

Постојано се вели дека ни недостига бизнис клима. Премиерот најави "навала" на странски инвестиции во 2004. Дали и Вие имате такви најави?

ЈАКИМОВСКИ: Тоа мора да бидат реални инвестиции. Треба да бидеме свесни дека сега во Србија е во ек приватизацијата. Таа е поатрактивна од нас. Уште трае процесот на приватизација на големите јавни комплекси во Бугарија. Се отвора Украина, како и другите источноевропски земји, особено оние коишто сега влегуваат во ЕУ. Странците со торбичките не чекаат пред нашите врати за да инвестираат, но ние ќе треба сè да сториме за да ги привлечеме. Треба да имаме една активна улога, промотивна, офанзивна во привлекување на странските инвестиции. Јас сум убеден дека тоа ќе го сториме до крајот на 2004 година. Оваа година ќе биде година на пресврт каде ќе надминеме 4 отсто на економскиот раст. Очекувам рестартирање на големата група загубари. Очекуваме нови инвестиции. Сметам дека процентот на невработени од шестиот месец па натаму ќе се намалува.

Со други зборови, сметате ли дека оваа година дефинитивно ќе биде година на економски просперитет?

ЈАКИМОВСКИ: Не знам дали можеме да кажеме економски просперитет, но би сакал да речам година на економски пресврт. Година кога ќе ја надминеме стапката на 4 отсто економски раст. Веројатно и порастот на индустриско производство ќе успееме да го дигнеме над 10 насто. Најголем дел од структурните реформи ќе ги завршиме и ќе ги привлечеме инвестициите кои ги очекуваме.

Господине Јакимовски, колку и како би направиле споредба со Вашата претходна функција како градоначалник на Општина Карпош и актуелнава? Граѓаните од Карпош сметаат дека многу направивте за средување и разубавување на Општината. Дали потајно се надевате и сите граѓани на Македонија да бидат задоволни од Вашата работа како министер за економија?

ЈАКИМОВСКИ: Едната со другата работа е апсолутно неспоредлива. Таму работите на прашања кои се од локален карактер, особено од прашања од инфраструктурата. Имате контакти со граѓани за разно-разни проблеми. Додека таму проблемите беа на микроплан, во Министерството за економија проблемите се на макроплан. Станува збор за една многу суптилна материја, реалниот сектор, претпријатијата, економските процеси во државата, надворешно-трговската размена, односите со Европската унија. Има многу процеси во коишто е влезена и енергетиката и индустријата. Проблемите со нафтата и нафтените деривати, односно комплетниот енергетски сектор. Опфаќа многу битни значајни, есенцијални сегменти од општествениот живот во една земја. Сепак, јас сум задоволен што сум тој што треба да се бори со овие големи проблеми коишто постојат во државата и доколку имаме соодветен резултат, секако ќе бидам задоволен што постигнав нешто. Што се однесува до Општина Карпош, тоа ќе бидат моите најдраги спомени од мојот работен век и прекрасни три години. Тоа се години на извонредна соработка, задоволство од постигнатото, одлична колегијалност и поддршка од Советот. Тоа е еден вистински пример како можат политички партии

од позиција и опозиција да работат во интерес на граѓаните. Мислам дека Карпош беше одличен егземпляр за целокупниот јавен и политички живот на Република Македонија. Мислам дека тоа беше крунисано кога јас како член на ЛДП мојата палка му ја предадов на советник од СДСМ. Мислам дека и тоа е еден куриозитет и одраз на нашата извонредна соработка. Исто мислам дека немаше ништо лошо да се случи доколку од друга политичка партија, да не речам од опозиција, ја продолжеше работата во Општина Карпош, затоа што најголем дел од проектите веќе се завршени. Во секој случај јас она што го ветив за четири години го остварив за три, дури и што велат некои "отпојке". Ќе ми биде драго со такви резултати да заминам и од Министерството за економија.

Сметате ли дека сте вистинскиот човек, на вистинско место, во вистинско време?

ЈАКИМОВСКИ: Не би можел така да кажам. Во секој случај сум човек кому никогаш во животот не му било лесно и сум се борел со проблемите и едноставно знам да живеам со проблемите.

